

G. LL Williams

Politisk kris inför Brexit

Att Storbritannien våndas inför Brexit har väl knappast kunnat undgå någon. Ingen politisk riktning (vare sig vänster eller höger) har egentligen en klar idé eller strategi för hur man ska tackla de problem man otvivelaktigt står inför. De flesta verkar vilja undvika en ”hård Brexit” (bortsett från en minoritet i Tories), men många är inte heller beredda att acceptera det avtal som regeringen framförhandlat. Andra vill att Storbritannien ska stanna kvar i EU och många kräver en folkomröstning för att slutligen ta ställning till Brexit.

De följande två artiklarna (”Brexit och vänstern” och ”Brittisk politik idag”) har hämtats från den australienska vänstertidningen *Links International Journal of Socialist Renewal* 9 och 10 i år (2019). Där diskuterar artikelförfattaren den politiska krisen och vad som behöver göras för att råda bot på densamma.

Artikelförfattaren är forskare vid Australian National University (ANU) och London School of Economics and Political Science (LSE).

Se även lästipsen allra sist.

MF

Brexit och vänstern

Brexit, den brittiska omröstningen för att lämna EU 2016, har orsakat en omfattande kris i Storbritannien och EU. Krisen har också skapat en mycket allvarlig politisk situation för vänstern och högern i Storbritannien. Vänstern har splittrats mellan de som är för att Storbritannien ska lämna EU och de som stöder att Storbritannien ska bli kvar i EU. Den knappa men klara segern för lämna-kampanjen vid folkomröstningen i juni splittrade den brittiska vänstern på frågan om EU och Storbritanniens plats i Europa. Krisen har påverkat alla viktiga krafter inom den brittiska vänstern, inklusive Labourpartiet och den brittiska vänsterns övriga grupper. Krisen inom den brittiska vänstern måste mötas och tacklas så att den brittiska vänstern kan enas om en gemensam politik och ett gemensamt program för Brexit och Storbritanniens plats i Europa. Om inte denna tvistefråga och oenighet kan lösas så kommer den troligen att orsaka allvarliga problem för den brittiska vänstern. Den brittiska vänstern har inte råd att vara splittrad om Brexit och Europa. Vänstern behöver en Brexitpolitik: den behöver enas om en Brexitpolitik och föra fram en enhetlig ståndpunkt om Brexit. En bättre ståndpunkt om Brexit kommer att göra det möjligt för den att kämpa för ett bättre Storbritannien idag och ett bättre Storbritannien i framtiden.

Brexit splittrar den brittiska vänstern. Denna splittring uttrycker det brittiska samhällets och den brittiska politikens splittring. Brexit splittrar den brittiska vänstern eftersom det brittiska samhället självt är splittrat om Brexit – och i synnerhet om Brexit karaktär. Istället för att klargöra den brittiska politiken har folkomröstningen i juni 2016 helt enkelt orsakat kaos och oordning om Brexit och Brexits innebörd inom den brittiska politikens alla grupper. Det faktum att den brittiska vänstern alltid har varit splittrad om Europa och EU innebar att Brexit alltid skulle komma att splittra den brittiska vänstern. Det främsta uttrycket för denna splittring inom den brittiska vänstern finns i Labourpartiet självt – där både ”bli kvar” och ”lämna” har stöd från stora delar av partiet. Det finns också en stor offensiv från Labour och Labourrörelsen idag för en andra omröstning om Storbritanniens förhållande till EU och

Storbritanniens förhållande till Europa – en Folkets omröstning om det slutgiltiga avtalet med Europa och om Storbritannien ska stanna kvar eller lämna EU. Men denna situation kan inte fortsätta. Om den brittiska vänstern ska kunna enas och få stöd från det brittiska folket måste den komma fram till ett gemensamt program och en gemensam politik om Brexit – och om Storbritanniens framtid i Europa eller utanför Europa.¹

Förhållandet mellan Brexit och den brittiska vänstern är spänt. Det beror på att stora delar av den brittiska vänstern, med giltiga skäl på båda sidor, har fastnat i en ståndpunkt att ”bli kvar” eller ”lämna”. Denna splittring minskar den brittiska vänsterns förmåga att bilda en enhetsfront i frågan om Brexit och frågan om Europa. För närvarande är vänstern på väg att återhämta sig i Storbritannien från de svåra åren på 1980- och 1990-talen, men sedan 2016 har dess politiska styrka hela tiden undergrävt på grund av splittringen om Brexit och Europa.

Storbritannien gick med i Europeisk ekonomiska gemenskapen (EEC) 1973 och i EU 1992-1993.² Alltsedan dess har Storbritannien misslyckats att ha en konsekvent politik mot EU. De på varandra följande Labour- och konservativa regeringarna har hela tiden misslyckats i frågan om Storbritannien och Europa, speciellt Thatchers och Blairs regeringar. Den brittiska vänsterns nuvarande splittring om Brexit, och splittringen inom den brittiska högern, har politiska och historiska grunder – särskilt att den brittiska politiken rörande Europa har misslyckats ända sedan 1973. De nuvarande följdverkningarna av att Storbritannien lämnar Europa är det politiska resultatet av årtionden av splittringar och misslyckanden.

En stor ironi vad gäller Brexit och den brittiska vänstern är för det första att Brexit har orsakat en splittring. Tidigare, speciellt på 1950- och 1970-talen, lutade den brittiska vänstern åt att vara mot att Storbritannien skulle vara en del av EU, EEC eller Europas integrering. Detta förändrades på 1990-talet, under Blairs Labourregering, men den brittiska vänstern har vanligtvis varit mot EU – på grund av EU:s verklighet, ett kapitalistiskt projekt och en kapitalistisk institution.

Att tvistefrågan om Storbritannien och Europa har existerat så länge betyder att den brittiska politiken för längesedan borde ha märkt denna splittring om Europa. Den brittiska vänsterns skepticism mot Europa borde faktiskt ha gjort att den skulle ha märkt denna splittring. Ett av de viktigaste skälen varför resultatet blev som det blev vid folkomröstningen i juni 2016 är att den brittiska politiken och den brittiska vänstern inte har lyckats föra en konsekvent Europapolitik, och det är ett av de viktigaste skälen varför Brexit visat sig bli en så besvärlig period och ett så svårt ämne idag. De tidigare misslyckandena om Storbritannien och Europa återvänder för att hemsöka den brittiska politiken och den brittiska vänstern och högern.

Brexit splittrar den brittiska vänstern, när den närsomhelst annars skulle ha enat den brittiska vänstern. Splittringen om Brexit inom den brittiska vänstern är förståelig med tanke på osäkerheten om Brexit själv och det faktum att Brexit blev en central del av den brittiska högerns politik. Men idag behöver den brittiska vänstern enas om den sorts politik den ska föra fram om Brexit och om Storbritannien inom EU.

Brexit splittrar det brittiska samhället i de som vill stanna kvar och de som vill lämna. Splittringen är en verklighet i det brittiska samhällets kris idag. Men denna kris är inte den enda krisen i dagens Storbritannien. Kapitalismens kris, krisen för åtstramingen, krisen för den nationella frågan, samhällskrisen, den politiska krisen, den ekonomiska krisen – alla dessa kriser utvecklas fortfarande i Storbritannien.

Svaret på splittringen om Brexit inom den brittiska vänstern är att hitta en gemensam politik för Brexit. Den brittiska vänstern måste välja mellan de två verkligheterna att bli kvar eller

¹ S. Watkins, ”Casting Off?”, *New Left Review*, 2/100, juli-augusti 2016

² T. Nairn, ”The Left against Europe?”, *New Left Review*, 1/75, september-oktober 1972

lämna och driva sin egen politik – för en vänsterpolitik, för en socialistisk politik. Den brittiska högerns verklighet idag, i synnerhet Toryregeringen, visar att bara den brittiska vänstern kan leda vägen framåt om Brexit.³

I dagens Storbritannien är den största utmaningen att komma med en lösning på Brexit. Den sida av den brittiska politiken, vänster eller höger, som kan komma på en lösning på Brexit kommer att vinna denna utmaning, och möjligen erövra den brittiska politiken för överskådlig framtid. Det innebär att den brittiska vänstern inte bara kan ignorera Brexit, utan att den måste komma med ett eget alternativ till Brexit och sin egen lösning på den. Att lämna Brexit i händerna på högern och den nuvarande regeringen vore en katastrof, både om Torys Brexit blir en framgång och om den blir ett misslyckande. Om Tory misslyckas med Brexit så kommer det att leda till att det brittiska samhället och arbetarna blir lidande. Om Tories lyckas med sin vision om Brexit, är det sannolikt att de kommer att dominera politiken och dra ner Storbritannien ännu djupare i nyliberalismens och åtstramningarnas elände och misslyckanden. Kort sagt är en Brexit med Tory en katastrof oavsett om den lyckas eller ej. Den brittiska vänstern måste föreslå sitt eget program och sin egen politik för Brexit, och kämpa för detta program och denna politik. Utmaningen med Brexit var något som ingen ville ha men nu är den här. Vänstern måste ha sina egna lösningar och sin egen vision om den ska besegra både högern och utmaningen med Brexit.

Det finns inga lätta svar om Brexit. Oavsett om Storbritannien blir kvar eller lämnar EU, är det sannolikt att Brexit och dess följdverkningar kommer att bli besvärliga för Storbritannien. Lösningen på Brexit måste vara en demokratisk lösning. Det grundläggande med Brexit är att den måste bli demokratisk och måste grunda sig på en demokratisk omröstning. Denna omröstning uttrycktes vid Brexit-omröstningen 2016, oavsett hur bristfällig den var. Idag behöver denna demokratiska omröstning uttryckas i en Folkets omröstning om den slutgiltiga karaktären på Brexit: både om denna karaktär och möjlighet att rösta för att stanna kvar i EU. Bara en sådan process kan säkerställa att Brexit verkligen är det brittiska folkets demokratiska önskan.

Brexit kan antingen knäcka Storbritannien eller skapa ett nytt Storbritannien. Detta påtagliga val är uppenbart med tanke på Brexits verklighet och vad den representerar både för politiken och för Storbritanniens historia. Den brittiska kapitalismen kan överleva Brexit eller så kan den krascha.

Brexit kan vara en god idé eller en urdålig idé. Brexit kan fortsätta att splittra den brittiska vänstern. Brexit kanske till och med kan ena den brittiska vänstern. Men Brexit kommer förvisso att förändra både Storbritannien och den brittiska vänstern. Det är en naturlig politisk debatt, och Brexits förtjänster och brister behöver diskuteras av den brittiska vänstern. Men det som behöver ske är att den brittiska vänstern måste komma fram till en gemensam ståndpunkt om Brexit och Storbritanniens framtid. Att bli kvar och lämna har båda sina styrkor och sina svagheter, men den brittiska vänstern måste välja sida och driva på för den sidan. Den brittiska vänstern behöver ha en konsekvent politik om Brexit.⁴

Den brittiska vänstern kanske är splittrad om Brexit, men den brittiska högern faller i bitar om den. Den brittiska högerns sönderfall om Brexit är ett lovande tecken på att det fortfarande är möjligt med ett återupplivande av vänstern i Storbritannien. Vänstern kanske är oense om Brexit men högern har fullständigt fallit sönder om den. Den nuvarande Toryregeringen under May kanske inte kommer att överleva Brexit och Toryregeringens nuvarande splittring om Brexits karaktär. När det kommer till kritan kanske Brexit splittrar vänstern, men den kan

³ Philip Stephens, "Brexit: a vote that changes everything", *Financial Times*, 24 juni 2016; Phillips Stephens, "The new political divide", *Economist*, 30 juli 2016.

⁴ David Charter, *Au Revoir, Europe: What If Britain Left the EU?*, London 2013.

aldrig splittra vänstern lika mycket som den splittrar högern. Vänstern behöver hitta en gemensam politik för Brexit – en politik som sätter arbetarnas intressen före all annan politik – och enas på denna grundval. Högern kan helt enkelt inte göra detta. Det gamla konstaterandet inom den kinesiska politiken om kaos och politik är kanske mycket träffande under det nuvarande läget i den brittiska politiken och det brittiska samhället: ”Det råder kaos under himlen, situationen är utmärkt”. Under det nuvarande kaoset med Brexit är situationen perfekt för vänstern att föra fram ett socialistiskt alternativ i Storbritannien.

Översättning (från engelska): *Göran Källqvist*.

Brittisk politik idag

Brittisk politik befinner sig i kris. Idag finns ett behov av att tänka igenom brittisk politik och utveckla en bättre vänsterpolitik. Storbritannien står idag inför ett enkelt val: kapitalism eller socialism, barbari eller socialism. Brittisk politik måste handla om ett bättre Storbritannien – ett socialistiskt Storbritannien.

Effekterna av denna kris är synliga i dagens brittiska samhälle: i kapitalismens kris, åtstramningarna och krisen om Europa. Brittisk politik av idag är formad av effekterna av denna kris. Om ett bättre Storbritannien någonsin ska uppstå måste vi ta itu med och bemästra krisen. Storbritannien behöver en annan politik. Storbritannien behöver socialism.⁵

Det brittiska samhället är ett politiskt samhälle.⁶ Det brittiska samhället har alltid varit politiskt; det har alltid karakteriserats av debatt om politiken, den politiska bakgrunden, den historiska bakgrunden, alltsedan revolutionerna på 1600-talet och bildandet av United Kingdom 1707 och 1801.⁷ Detta har lett till den politiska kampen i det brittiska samhället.

Brittisk politik är uppdelad i två sorters politik: kapitalistisk politik och socialistisk. Från den industriella revolutionen har all brittisk politik handlat om höger och vänster, om kapitalism och socialism där det avgörande har varit kampen mellan dessa båda. Kampen mellan kapitalistklassen och arbetarklassen har utformats av denna politik.

Krisen i brittisk politik och i det brittiska samhället visar att brittisk kapitalism inte är i stånd att lösa problemen. Storbritanniens problem kan bara lösas genom socialism.⁸

Krisen i brittisk politik har pågått länge. Krisens rötter härrör från 1980-talet: från nyliberalismens seger, Thatcherismen och Blairismen. Den politiken ligger bakom den kris som råder idag i Storbritannien. Den politiken måste undanröjas och ersättas med socialism.

Var brittisk politik kommer att hamna är en politisk fråga. Brittisk politik kommer att vara beroende av politisk kamp och politiska händelser. Vilken riktning detta kommer att ta sig är i sig en fråga om politisk kamp. Storbritannien kan gå åt höger. Storbritannien kan gå åt vänster. Med tanke på Brexit och krisen om Europa är det mest sannolika att brittisk politik kommer att gå åt höger. Det är den brittiska vänsterns plikt att kämpa för att Storbritannien ska gå åt vänster. Enda sättet att lösa kriserna och problemen är att gå åt vänster – till socialistisk politik.

Storbritannien har alltid, och kommer att så förbli, varit politiskt splittrat. Kampen mellan olika sorters politik har alltid varit beroende av den politik vänstern och högern stått för vid olika tillfällen och styrkeförhållandena mellan dem. Till exempel nådde Whig-politiken sin

⁵ E P Thompson, *Socialist humanism* (1957)

⁶ Perry Anderson, *Origins of the Present Crisis* (1961) [Artikeln finns i svensk översättning under rubriken ”Den nuvarande krisens ursprung” i samlingen [Två artiklar om Storbritannien](#).

⁷ George Orwell, *Notes on Nationalism* (1945)

⁸ George Orwell, *The Lion and the Unicorn* (1941)

höjdpunkt på 1800-talet, i ett läge då liberalismen var på uppåtgående inom brittisk kapitalism. Den konservativa samhällssynen var ofta dominerande på 1930- och 1980-talet, tider då det konservativa partiet var på uppåtgående inom politiken. Vänsterns styrka har vanligen berott på vänsterns relativa styrka i det brittiska samhället, exempelvis på 1940- och 1960-talet. Socialismens syn på och förståelse av brittisk politik och det brittiska samhället är betydelsefull för varje socialist genom sin förmåga att ge perspektiv åt utvecklingen. Men framgångarna för den har alltid berott på styrkan i socialistisk politik, och vänsterpolitik i största allmänhet.

De nuvarande debatterna om brittisk politik är därför inte bara av historiskt intresse, de innehåller också ett starkt och vitalt dagspolitiskt inslag. Brittisk politik är idag reducerad till några partier och få politiska alternativ; det konservativa partiet, liberalerna och labour. För den brittiska vänstern av idag handlar all politik om kampen för en ny socialistisk politik och en ny vänsterpolitik.

Storbritannien befinner sig i kris idag. Framtiden ser mycket dystert ut idag. På 1980-talet varnade E P Thompson för att brittisk framtid skulle vara dystert så länge som Storbritannien förblev ett kapitalistiskt samhälle.⁹ Hans lösning var kamp för socialismen. Storbritannien måste bli socialistiskt.

Brittisk politik har sin egen vision av historien, nuet och framtiden. Vart kommer brittisk politik att gå i framtiden? Framtiden för brittisk politik avgörs nuet och historien för brittisk politik. Det kan vara så att Storbritanniens öde, på grund av sina inre motsättningar och historiska begränsningar, är att falla samman i olika små nationer och nationalstater som England, Skottland, Wales, osv, eller att det kommer att leda till något mycket värre. Det kan vara så att Storbritanniens framtid blir en annan. Att dess civilisation kommer att falla samman med hot om kärnvapenkrig och ekologiskt sammanbrott.¹⁰

Men det finns fortfarande hopp om att något bättre kommer att uppstå i Storbritannien och inom brittisk politik: ett socialistiskt Storbritannien. Det kan bli så att Storbritannien till sist blir en socialistisk stat och samhälle. För socialister skulle det senare vara att föredra – och nödvändigt. Storbritannien kanske fortsätter att vara ett kapitalistiskt samhälle men det som pågår politiskt tyder på att Storbritannien kan förändras, och kommer att göra det. Framtiden är inte avgjord, en socialistisk framtid kan vara en del av den.

Översättning (från engelska): *Björn Erik Rosin*

Lästips

[Vänsterpress om Brexit 2018](#). Det slutliga avgörandet när det gäller Storbritanniens utträde ur EU närmar sig. Fast fortfarande vet man inte om det blir en ”mjuk” eller ”hård” Brexit.

[Brittisk vänsterpress om Brexit november-december 2018](#). Avgörandets stund närmar sig när det gäller att godta eller förkasta det Brexit-avtal som brittiska Tories-regeringen framförhandlat. Positionerna verkar låsta.

⁹ E P Thompson, *Writing by Candlelight* (1980)

¹⁰ E P Thompson, *Zero Option* (1982)